

© Výskumné centrum Slovenskej spoločnosti pre zahraničnú politiku, n. o.
Staromestská 6/D, 811 03 Bratislava, SR
Bratislava 2021

Dizajn © Zuzana Chmelová
Tlač _ DEVÍN PRINTING HOUSE

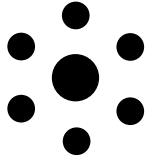
Projekt „Zlepšenie európskej spolupráce VÚC za účelom zefektívnenia
územnej samosprávy“, podporený z Európskeho sociálneho fondu v rámci
Operačného programu Efektívna verejná správa.

Neprešlo jazykovou korektúrou.

Porovnanie paradiplomatických aktivít Prešovského samosprávneho kraja a Trnavského samosprávneho kraja

**MICHAL CIRNER, JURAJ HAJKO,
PATRIK KOVÁČ, VERONIKA ORAVCOVÁ,
MATÚŠ MIŠÍK, TATIANA CHOVANCOVÁ,
ALEXANDER DULEBA, TOMÁŠ STRÁŽAY,
LUCIA HANUSINOVÁ**

Bratislava, jún 2021

Obsah

5

Úvod // 7

1. Legislatívny rámec – regionálna úroveň // 8

2. Plánovanie // 16

3. Riadenie // 22

4. Partnerstvá v medzinárodnej spolupráci // 30

5. Monitoring a vyhodnocovanie aktivít medzinárodnej spolupráce // 36

6. Príklady úspešných aktivít // 40

7. Zhrnutie // 44

Úvod

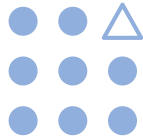
7

text mapuje podobnosti a rozdiely oboch regiónov v šiestich hlavných oblastiach. Po prvé, existujúci legislatívny rámec pre medzinárodnú spoluprácu vytvorený samosprávnymi orgánmi na úrovni kraja. Druhá časť je zameraná na plánovanie medzinárodnej spolupráce na úrovni krajov prostredníctvom strategických rozvojových dokumentov. Tretia časť je venovaná riadeniu medzinárodnej spolupráce na úrovni krajov. Štvrtá časť si všíma rozdiely a podobnosti v oblasti partnerstiev v medzinárodnej spolupráci, piata časť skúsenosti s monitorovaním a evaluáciou medzinárodnej spolupráce na úrovni krajov. Posledná, šiesta časť je venovaná príkladom dobrej praxe a záver zhrňa najdôležitejšie body textu.

1

Legislatívny
ráamec —
regionálna
úroveň

Podobnosti

Prešovský samosprávny kraj (PSK)¹ a Trnavský samosprávny kraj (TTSK)² vznikli v roku 2001, keď bola v Slovenskej republike (SR) konštituovaná územná regionálna samospráva. Štatútarmi PSK a TTSK sú obyvatelmi samosprávnych krajov priamo volení predsedovia samosprávneho kraja — predseda PSK a predseda TTSK. Regionálnymi parlamentami sú obyvatelmi jednotlivých samosprávnych krajov priamo volené zastupiteľstvá samosprávneho kraja — zastupiteľstvo PSK a zastupiteľstvo TTSK. Tieto priamo volené orgány regionálnej samosprávy majú možnosť ovplyvňovať medzinárodnú spoluprácu ich krajov — prostredníctvom ich iniciatívnej, kontrolnej, poradnej a normotvornej aktivity (napríklad zriaďujú komisie) a najvyšší predstavitelia výkonnej moci regionálnych samospráv ako výkonné orgány s organizačno-riadiacimi právomocami (napríklad vytvárajú si poradné orgány a navrhujú organizačnú štruktúru samosprávnych úradov, ktorú schvaľuje zastupiteľstvo kraja).

¹ Základné informácie. Základné údaje o kraji, <https://www.po-kraj.sk/sk/fakty/zakladne-informacie/> (prístup: 18. 3. 2021).

² Trnavský samosprávny kraj, <https://www.trnava-vuc.sk/> (prístup: 18. 3. 2021).

PSK sa rozprestiera na severovýchode SR. Svojou rozlohou 8 973 km², zaberá 18,3 % rozlohy štátu, pričom rozlohou je druhým najväčším krajom na Slovensku. Dlhá severná hranica predstavuje štátnu hranicu s Poľskom. Na východe hraničí kraj s Ukrajinou, na juhu s Košickým krajom, na juhozápade, na malom úseku, susedí s Banskobystrickým krajom a na západe so Žilinským krajom. Väčšina územia kraja je hornatou krajinou s bohatou a špecifickou kultúro-historickou tradíciou a rekreačným potenciálom. Hornatosť kraja je však zároveň nevýhodou, a to najmä z pohľadu medzinárodných aj vnútroštátnych dopravno-komunikačných väzieb. Administratívne sa Prešovský kraj delí na 13 okresov.³

TTSK leží takmer v geografickom strede Európy a hraničí s tromi štátmi — s Českou republikou, Rakúskom a Maďarskom. TTSK sa administratívne člení na 7 okresov. Svojou rozlohou 4 146 km² (8,5 % z rozlohy SR) sa radí na predposledné miesto v rámci samosprávnych krajov na Slovensku.⁴ TTSK susedí na Slovensku s Bratislavským krajom, Trenčianskym krajom a Nitrianskym krajom.

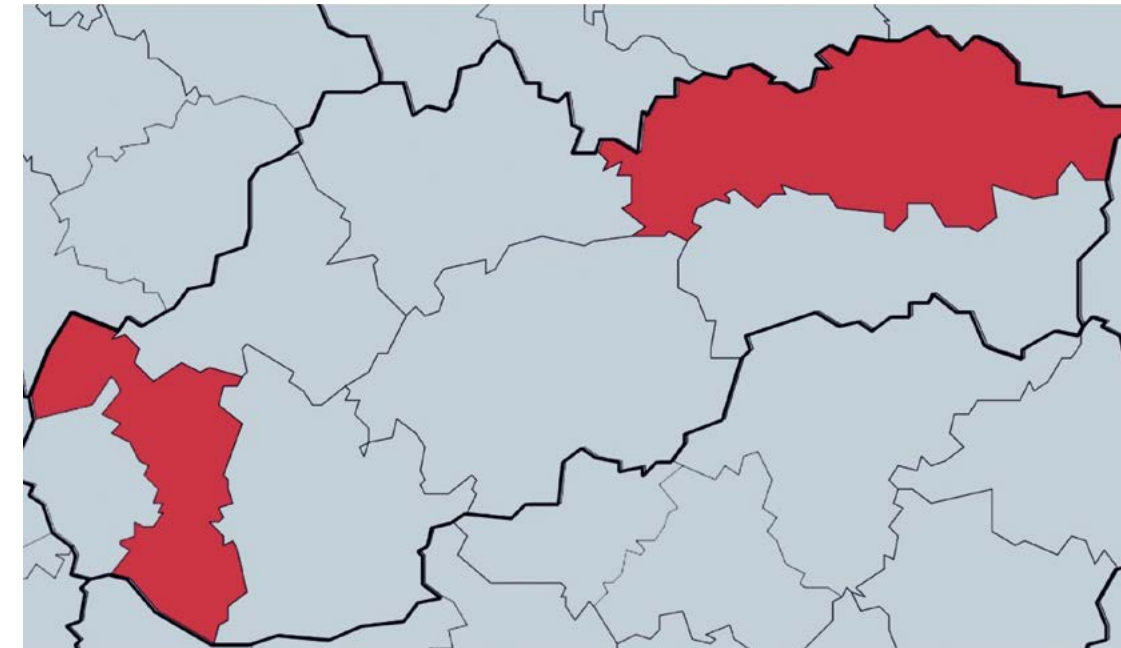
³ Základné informácie. Základné údaje o kraji, <https://www.po-kraj.sk/sk/fakty/zakladne-informacie/> (prístup: 18. 3. 2021).

⁴ Trnavský samosprávny kraj, <https://www.trnava-vuc.sk/> (prístup dňa 3. 4. 2021).

10

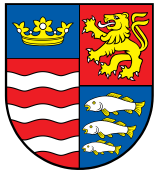

11

Mapa 1. Prešovský samosprávny kraj a Trnavský samosprávny kraj

Zdroj: Mapchart.net

Tabuľka 1. Symboly Prešovského samosprávneho kraja a Trnavského samosprávneho kraja

	Prešovský samosprávny kraj	Trnavský samosprávny kraj
Erb		
Vlajka		
Pečať		
Zdroj: PSK, TTSK		

Tabuľka 2. Logo Prešovského samosprávneho kraja a logo Trnavského samosprávneho kraja

	PSK	TTSK
Logo		
Zdroj: PSK, TTSK		

12

13

Regionálne parlamenty v oboch krajoch vytvárajú komisie, ktoré sa zaoberajú aj medzinárodnými vzťahmi. V PSK je to Komisia regionálneho rozvoja a cestovného ruchu a v TTSK je to Komisia pre regionálny rozvoj, cestovný ruch a cezhraničnú spoluprácu.

V oboch krajoch existujú v rámci regionálnych samosprávnych úradov (Úrad PSK a Úrad TTSK) organizačné jednotky a ich hlavnou alebo vedľajšou náplňou je medzinárodná spolupráca. V PSK sú to Oddelenie zahraničných vzťahov a protokolu, ktorému prislúcha agenda medzinárodných a vonkajších vzťahov a Odbor strategického rozvoja, a Odbor projektového riadenia, ktoré majú okrem iného kompetencie v oblasti cezhraničnej spolupráce. V TTSK je to Oddelenie zahraničných vzťahov a Oddelenie stratégií a cezhraničnej spolupráce.

V PSK a TTSK majú regionálne zastupiteľstvá aj kontrolnú funkciu. Podľa zákona č. 302/2001 Z. z. o samosprávnych krajoch je zriadená funkcia hlavného kontrolóra samosprávneho kraja. Samosprávne kraje zo zákona zriaďujú útvar hlavného kontrolóra. Útvar hlavného kontrolóra riadi a za jeho činnosť zodpovedá hlavný kontrolór. Hlavného kontrolóra kraja volí a odvoláva zastupiteľstvo kraja a stáva sa zamestnancom Úradu samosprávneho kraja vzťahujú sa na neho všetky povinnosti vedúceho zamestnanca. Kontroluje samotný úrad, ale aj rozpočtové, príspevkové a neziskové organizácie zriadené samosprávnym krajom alebo právnické osoby, v ktorých má samosprávny kraj majetkovú účasť. Dokonca kontroluje aj osoby, ktorým boli

poskytnuté z rozpočtu samosprávneho kraja účelové dotácie alebo návratné finančné výpomoci. Raz za 6 mesiacov predkladá zastupiteľstvu návrh plánu kontrolnej činnosti, predkladá zastupiteľstvu najmenej raz ročne správu o kontrolnej činnosti, spolupracuje so štátnymi orgánmi vo veciach kontroly hospodárenia s prostriedkami pridelenými samosprávnemu kraju zo štátneho rozpočtu alebo zo štrukturálnych fondov Európskej únie (EÚ) a je povinný vykonať kontrolu, ak ho o to požiadajú zastupiteľstvo kraja.⁵

⁵ Zákon č. 302/2001 Z. z. o samospráve vyšších územných celkov (zákon o samosprávnych krajoch), <https://www.zakonypreludi.sk/zz/2001-302> (prístup: 18. 3. 2021).

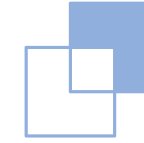
Tabuľka 3. Legislatívny rámec určujúci medzinárodnú spoluprácu Prešovského samosprávneho kraja a Trnavského samosprávneho kraja

	PSK	TTSK
Hlavný reprezentant / Štatutár	Predseda vyššieho územného celku (samosprávneho kraja)	Predseda vyššieho územného celku (samosprávneho kraja)
Základný dokument	Organizačný poriadok Úradu PSK / Organizačná štruktúra Úradu PSK	Štatút TTSK / Organizačná štruktúra
Výkonný orgán	Predseda vyššieho územného celku (samosprávneho kraja)	Predseda vyššieho územného celku (samosprávneho kraja) III. podpredseda vyššieho územného celku (samosprávneho kraja)
Schvaľovanie dohôd	Zastupiteľstvo	Zastupiteľstvo
Výbory	Komisia regionálneho rozvoja a cestovného ruchu	Komisia pre regionálny rozvoj, cestovný ruch a cezhraničnú spoluprácu
Administratívne a výkonné oddelenia	Oddelenie zahraničných vzťahov a protokolu	Oddelenie zahraničných vzťahov
	Odbor strategického rozvoja	Oddelenie stratégií a cezhraničnej spolupráce
	Odbor projektového riadenia	

Zdroj: Prešovský samosprávny kraj, Trnavský samosprávny kraj

14

15

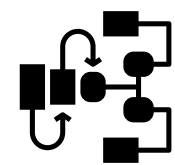

Rozdiely

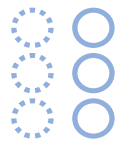
Základný legislatívny rámec upravujúci zahraničnú spoluprácu TTSK, vrátane uzatvárania medzinárodných dohôd so zahraničnými partnermi, stanovuje Štatút TTSK, ktorý bol schválený v apríli 2008.⁶ PSK nemá vypracovaný vlastný štatút. Ďalším rozdielom je, že v prípade TTSK je vo volebnom období 2017 – 2022 za koordináciu medzinárodných aktivít fixne zodpovedný tretí podpredseda kraja, kým v PSK predseda samosprávneho kraja nepoveril žiadneho zo svojich zástupcov, aby riadil medzinárodnú spoluprácu.

⁶ Štatút Trnavského samosprávneho kraja. Trnavský samosprávny kraj, 2008, <https://www.trnava-vuc.sk/data/att/11192.pdf> (prístup: 18. 3. 2021).

2

Plánovanie

Podobnosti

V oboch krajoch chýbajú koncepčné dokumenty venované špecificky paradiplomacii, či zahraničným aktivitám. TTSK stratégiu rozvoja medzinárodných vzťahov v súčasnosti (prvý polrok 2021) pripravuje. Z hľadiska kompetencií je príprava strategického dokumentu, ktorý zdefínuje ciele a nástroje medzinárodnej spolupráce TTSK, v kompetencii Oddelenia zahraničných vzťahov, príprava koncepčných analytických a plánovacích dokumentov zas spadá pod Odbor analýz a verejných politík. V PSK má prípravu strategických dokumentov na starosti Odbor strategického rozvoja a na prípadnej medzinárodnej stratégii by sa podieľal aj Oddelenie zahraničných vzťahov a protokolu, ale zatiaľ sa prijatie takejto stratégie v PSK neplánuje.

PSK má z roku 2002 zastupiteľstvom kraja schválený dokument Hlavné smery rozvoja medzinárodnej spolupráce PSK, ktorý vypracovalo dnes už neexistujúce Oddelenie medzinárodnej spolupráce Úradu PSK a bol východiskovým materiálom pre paradiplomatické aktivity kraja. Dnes je tento dokument zastaraný a neaktuálny. Okrem toho, Oddelenie medzinárodnej spolupráce Úradu PSK vypra-

covalo najmä počas prvého (2001 — 2005) a druhého volebného obdobia (2001 — 2009) hodnotiace dokumenty schválené zastupiteľstvom PSK (*Vyhodnotenie I. volebného obdobia orgánov samosprávy VÚC*⁷, v ktorom je samostatná časť (strany 12 až 24) venovaná oblasti medzinárodných vzťahov; *Vyhodnotenie rozvoja vzájomných vzťahov a medzinárodnej spolupráce PSK za rok 2006 v kontexte s uzatvorenou zmluvnou základňou*; *Vyhodnotenie rozvoja vzájomných vzťahov a spolupráce PSK s regionálnymi partnermi v zahraničí za rok 2007 a ich hlavné smerovanie na rok 2008*⁸; *Hlavné zámery rozvoja spolupráce medzi Prešovským samosprávnym krajom a Malopoľským vojvodstvom na roky 2007 — 2009*).⁹

⁷ Vyhodnotenie I. volebného obdobia orgánov samosprávy VÚC. In: *Prešovský samosprávny kraj*, 2005, <https://www.po-kraj.sk/files/zasadnutia/2005/32-zasadnutie-08.12.2005/vyhodnotenie-i-volebného-obdobia-organov-samospravy-vuc/hodnotenie-psk-2002-2005.pdf> (prístup: 18. 3. 2021).

⁸ Vyhodnotenie rozvoja vzájomných vzťahov a spolupráce PSK s regionálnymi partnermi v zahraničí za rok 2007 a ich hlavné smerovanie na rok 2008. In: *Prešovský samosprávny kraj*, 2008, http://www.po-kraj.sk/files/dokumenty-odborov/medzinarodna-spolupraca/medzinarodna_spolupraca_psk_2007.pdf (prístup: 18. 3. 2021).

⁹ *Hlavné zámery rozvoja spolupráce medzi Prešovským samosprávnym krajom a Malopoľským vojvodstvom na roky 2007 — 2009*, <https://www.po-kraj.sk/samosprava/medzinarodna-spolupraca/bilateralna-spolupraca/malopolske-vojvodstvo-polska-republika/hlavne-zamery-rozvoja-spoluprace.html> (prístup: 18. 3. 2021).

18

19

Podľa zákona č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja je povinnosťou samosprávnych krajov mať vypracovaný program hospodárskeho a sociálneho rozvoja, ktorý patrí medzi základné dokumenty podpory regionálneho rozvoja. Dokument pozostáva z analytickej časti založenej na databáze informácií a ukazovateľov, ktorá obsahuje komplexné hodnotenie a analýzu východiskovej situácie samosprávneho kraja; strategickej časti, ktorá obsahuje stratégiu rozvoja vyššieho územného celku a určuje hlavné ciele a priority rozvoja samosprávneho kraja pri rešpektovaní princípov regionálnej politiky; programovej časti, ktorá obsahuje najmä zoznam opatrení a aktivít na zabezpečenie realizácie programu rozvoja samosprávneho kraja; realizačnej časti, ktorá je zameraná na popis postupov inštitucionálneho a organizačného zabezpečenia realizácie programu rozvoja samosprávneho kraja. Súčasťou tejto časti dokumentu je aj systém monitorovania a hodnotenia plnenia programu rozvoja samosprávneho kraja s ustanovením merateľných ukazovateľov, vecný a časový harmonogram realizácie programu rozvoja vyššieho územného celku formou akčných plánov; finančnej časti, ktorá obsahuje finančné zabezpečenie jednotlivých opatrení a aktivít, inštitucionálnej a organizačnej stránky realizácie programu rozvoja samosprávneho kraja.¹⁰

¹⁰ Zákon č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja. In: *Zákony pre ľudí*, <https://www.zakonypreludi.sk/zz/2008-539> (prístup: 18. 3. 2021).

Čiastočne sa medzinárodnej spolupráci venujú strategické dokumenty regionálneho rozvoja oboch regiónov. V PSK je to Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Prešovského samosprávneho kraja na obdobie 2014 — 2020. Vo viacerých častiach dokumentu sa spomína cezhraničná spolupráca, najmä s Poľskom a Ukrajinou v kontexte čerpania

prostriedkov z podporných programov EÚ a ďalších schém.¹¹ V TTSK je to Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja TTSK 2016 — 2020. Dokument TTSK obsahuje osobitnú časť venujúca sa cezhraničnej spolupráci, nadnárodnej spolupráci, ako aj nástrojom EÚ v každej podkapitole rozvoja prioritných oblastí — hospodársky rozvoj, sociálny rozvoj a ochrana životného prostredia. Tieto časti sú však pomerne deskriptívne a zamerané na popis existujúcej situácie resp. pomenovanie nástrojov na dosiahnutie cieľa, pričom absentuje strategický postoj k ich využívaniu, vrátane implementačných akčných plánov.

Plánovanie a schvaľovanie medzinárodných aktivít majú v pôsobnosti v predchádzajúcom texte spomenuté regionálne parlamenty (a nimi vytvárané komisie) a administratívne zložky úradov regionálnej samosprávy. Mimo uvedených orgánov, v PSK napríklad v rokoch 2006 — 2009 pri

¹¹ *PHSR PSK 2014 — 2020. Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Prešovského samosprávneho kraja na obdobie 2014 — 2020*, <https://www.po-kraj.sk/samosprava/kompetencie-psk/regionalny-rozvoj/phsr-psk-2014-2020/> (prístup: 18. 3. 2021).

zastupiteľstve samosprávneho kraja fungovala aj Komisia pre medzinárodnú spoluprácu a propagáciu kraja¹², ktorú zriadilo zastupiteľstvo PSK. V prípade TTSK sú to Komisia pre regionálny rozvoj, cestovný ruch a cezhraničnú spoluprácu a Rada poslancov TTSK, ktorá je iniciatívnym, poradným a kontrolným orgánom zastupiteľstva vo vzťahu k plneniu úloh uložených zastupiteľstvom. Plní úlohy podľa rozhodnutia zastupiteľstva a zároveň plní funkciu poradného orgánu predsedu.

Jedinou výnimkou plánovacích dokumentov TTSK zaberajúcou sa aj medzinárodnou dimenziou, vypracovanou v roku 2018, je dokument s názvom *Stratégia rozvoja cyklotrás a cyklodopravy v Trnavskom samosprávnom kraji na roky 2018 – 2022*.¹³

¹² Komisia pre medzinárodnú spoluprácu a propagáciu kraja, <https://po-kraj.sk/samosprava/zastupitelstvo/komisie-archiv/komisie-2006-2009/komisie-medzinarodnu-spolupracu-propagaciu-kraja/> (prístup: 18. 3. 2021).

¹³ *Stratégia rozvoja cyklotrás a cyklodopravy v trnavskom samosprávnom kraji na roky 2018 – 2022*. Trnavský samosprávny kraj, 2018, <https://www.trnava-vuc.sk/data/att/17813.pdf> (prístup: 18. 3. 2021).

PSK má tiež vypracované viaceré strategické dokumenty týkajúce sa cestovného ruchu a regionálneho rozvoja ktoré sekundárne môžu súvisieť s medzinárodnými aktivitami regiónov.¹⁴ V oboch krajoch je medzinárodná spolupráca do veľkej miery autonómna, keďže regióny nadväzujú zmluvné partnerstvá a udržiavajú ich nezávisle od štátnej zahraničnej politiky.

¹⁴ *Regionálny rozvoj. Regionálny rozvoj v Prešovskom kraji. Strategické dokumenty pre rozvoj kraja*, <https://www.po-kraj.sk/samosprava/kompetencie-psk/regionalny-rozvoj/> (prístup: 18. 3. 2021).

20

21

Tabuľka 4. Plánovanie medzinárodnej spolupráce Prešovského samosprávneho kraja a Trnavského samosprávneho kraja

	Prešovský samosprávny kraj	Trnavský samosprávny kraj
Dokumenty	Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja PSK 2014 – 2020	Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja TTSK 2016 – 2020
Organizačný útvar zodpovedný za vypracovanie PHSR	Odbor strategického rozvoja Úradu PSK	Odbor analýz a verejných politík Úradu TTSK
Poradný / Kontrolný orgán	Komisia regionálneho rozvoja a cestovného ruchu	Komisia pre regionálny rozvoj, cestovný ruch a cezhraničnú spoluprácu Rada poslancov

Zdroj údajov: PSK, TTSK

3

Riadenie

Podobnosti

Organizačná štruktúra útvarov, ktoré sa podieľajú na paradiplomacii v PSK a TTSK je rozvinutá a má vertikálny charakter. V oboch krajoch musí schváliť každú dohodu o zahraničnej spolupráci schváliť zastupiteľstvo samosprávneho kraja a splnomocniť predsedu kraja k podpisu dohody o spolupráci.

Slovenský zákon č. 302/2001 Z. z. o samosprávnych krajoch vyžaduje, aby samosprávny kraj zaslal rovnopis uzatvorenej dohody o spolupráci alebo dokladu o členstve v medzinárodnom združení územných celkov alebo územných orgánov okresnému úradu v sídle kraja (Okresný úrad Prešov v prípade PSK a Okresný úrad Trnava v prípade TTSK), v ktorého územnom obvode má sídlo. Okresný úrad v sídle kraja vedie evidenciu uzatvorených dohôd o spolupráci a o členstve samosprávnych krajov v medzinárodných združeniach územných celkov alebo územných orgánov. Okrem toho, okresný úrad v sídle kraja môže podať na súd z dôvodu nesplnenia zákonom vytýčených podmienok návrh na určenie povinnosti vypovedať dohodu o spolupráci

alebo členstvo v medzinárodnom združení územných celkov alebo územných orgánov.¹⁵

Ako je uvedené v texte vyššie, štatutárom PSK zastupujúcim kraj vo vzťahoch s tretími stranami, vrátane vo vzťahoch so zahraničnými partnermi, je predseda PSK, ktorý je zodpovedný za vedenie kraja. Rovnako je to aj v TTSK, hlavným aktérom zahraničnej spolupráce je predseda samosprávneho kraja.

V prvých rokoch fungovania PSK bol zriadený poradný orgán predsedu PSK, *Rada primátorov miest a starostov obcí*.¹⁶ Dnes podľa organizačného poriadku funguje aj *Rada PSK* alebo *Poradcovia predsedu PSK*, ktorých menuje predseda kraja. Sú to poradné orgány bez výkonných právomocí. Predseda PSK môže určiť kompetenčný rámec pre *podpredsedov PSK*, ktorí tak teoreticky môžu mať vo svojom portfóliu záležitosti týkajúce sa paradiplomatických aktivít.

Podľa Organizačného poriadku PSK zabezpečujú implementáciu a riadenie zahraničných vzťahov a cezhraničnej

¹⁵ Zákon č. 302/2001 Z. z. o samospráve vyšších územných celkov (zákon o samosprávnych krajoch). In: *SloVlex*, <https://www.slov-lex.sk/static/pdf/2001/2001c38.pdf> (prístup: 18. 3. 2021).

¹⁶ *Hlavné smery rozvoja medzinárodnej spolupráce PSK*. Prešovský samosprávny kraj, 2002, <https://po-kraj.sk/files/dokumenty-odborov/medzinarodna-spolupraca/hlavne-smery-rozvoja-medzinarodnej-spoluprace-psk2002-v1.4.pdf> (prístup: 18. 3. 2021).

24

25

spolupráce tieto organizačné jednotky Úradu PSK: Oddelenie zahraničných vzťahov a protokolu (priamym nadriadeným je predseda PSK a kancelária predsedu PSK, ktoré má na starosti medzinárodné vzťahy a Odbor strategického rozvoja a Odbor projektového riadenia, ktoré riešia záležitosti spojené s cezhraničnou spolupracou (priamym nadriadeným je riaditeľ Úradu PSK a Kancelária riaditeľa Úradu PSK). Momentálne na Oddelení zahraničných vzťahov a protokolu pracuje spolu s vedúcim oddelenia 7 pracovníkov. V rámci odborov strategického rozvoja a projektového riadenia pracuje vyše 60 pracovníkov, ale agenda týchto odborov je široká a cezhraničnej spolupráci sa nevenujú všetky oddelenia predmetných odborov.

Napĺňanie agendy medzinárodných vzťahov majú v TTSK na starosti Oddelenie zahraničných vzťahov a Oddelenie stratégií a cezhraničnej spolupráce, pod ktoré spadá Referát pre cezhraničnú spoluprácu, ktoré sú zároveň styčnými zložkami a do medzinárodnej spolupráce zapájajú ďalšie oddelenia, ak je to potrebné. Do riadiacich procesov sú tak zapájaní zástupcovia iných organizačných útvarov, v prípade, že medzinárodná spolupráca sa týka ich sektorovej agendy, za ktorú nesú zodpovednosť. Takmer identicky to funguje aj v PSK.

V oboch samosprávnych krajoch majú dané organizačné útvary veľmi podobnú náplň práce: kontakt so zahraničnými partnermi, prípravu dohôd, projektov a návštev zahraničných delegácií a výjazdov do zahraničia či protokolárne aktivity. Rovnako vedú evidenciu regionálnych

a medzinárodných zmlúv o spolupráci a informácií, ktoré s týmito aktivitami súvisia.

V neposlednom rade, tieto organizačné útvary sú zodpovedné za podporu medzinárodnej hospodárskej činnosti podnikov pôsobiacich v kraji alebo s účasťou kraja a podporu zahraničnej spolupráce ďalších subjektov z regiónu. Rovnako je to aj s organizačnými jednotkami, ktoré sa podieľajú na riadení cezhraničnej spolupráce. Spolupracujú v rámci regionálneho úradu pri tvorbe rozvojových stratégií a programov na medzinárodnej úrovni, podieľajú sa na spracovaní a aktualizácii odvetvových rozvojových stratégií a programov, podporujú podnikateľské aktivity prostredníctvom sieťovania, vytvárania regionálnych združení a klastrov, vytvárania siete partnerských organizácií na podporu regionálneho rozvoja, koordináciu a podporu aktivít zameraných na realizáciu európskych stratégií, podieľajú sa na tvorbe strategických dokumentov pri implementácii štrukturálnych fondov EÚ, vydávajú podporné stanoviská k projektom v rámci vyhlásených výziev pri implementácii štrukturálnych fondov, majú zodpovednosť za implementáciu a manažment jednotlivých projektov, priebežný monitoring a hodnotenie plnenia indikátorov pri projektoch.¹⁷

¹⁷ Cirner, M.: *Medzinárodná spolupráca PSK. Informačný materiál k projektu*. Bratislava: RC SFPA, 2021.

Taktiež, mnohé regionálne rozvojové agentúry alebo regionálne podporné organizácie cestovného ruchu sú podriadené samosprávnemu kraju.

V TTSK sú to: *Krajská organizácia cestovného ruchu (KOCR), Krajská inovačná rozvojová agentúra, n. o. (KIRA)* a čiastočne i *Oddelenie rozvoja duálneho vzdelávania a rozvoja vzdelávania*, ktoré v rámci svojich kompetencií „koordinuje a riadi cezhraničnú spoluprácu so zamestnávateľmi a ostatnými partnermi v rámci EÚ“.¹⁸ V PSK sú to: *Agentúra regionálneho rozvoja PSK, Krajská organizácia cestovného ruchu Severovýchod Slovenska, Centrum rozvoja turizmu PSK pre oblasť Vysokých Tatier*. Do samotnej realizácie cezhraničnej spolupráce sú ďalej zapojené organizácie v zriaďovateľskej pôsobnosti PSK ako je uvedené vyššie (stredné školy, sociálne zariadenia, kultúrne zariadenia, Správa a údržba ciest PSK) — v závislosti od oblasti, v ktorej sa cezhraničná spolupráca uskutočňuje. Agenda oddelenia sa vzťahuje aj k Medzivládny komisiám — Slovensko — Poľsko, Slovensko — Ukrajina.¹⁹

¹⁸ *Smernica riadenia Úradu Trnavského samosprávneho kraja*. Trnavský samosprávny kraj, 2019, https://www.trnava-vuc.sk/data/files/3778_normativny_akt_-_export_vsetkych_el_dokumentov_-2019-10-10_11_01_47.pdf (prístup: 18. 3. 2021).

¹⁹ *Informačný materiál k projektu Zlepšenie európskej spolupráce VÚC za účelom zefektívnenia územnej samosprávy*. Prešovský samosprávny kraj, 2020.

V TTSK sa to vzťahuje k Medzivládnym komisiám — Slovensko — Česko, Slovensko — Maďarsko.²⁰

Predseda PSK a predseda TTSK sú formálne členmi monitorovacích výborov pre programy cezhraničnej spolupráce EÚ, ak oprávnená oblasť leží v PSK alebo TTSK. V praxi sa na prácach monitorovacieho výboru podieľa zástupca pracovnej úrovne poverený predsedom PSK a predsedom TTSK.

²⁰ *Medzivládne komisie pre cezhraničnú spoluprácu*. <https://www.minv.sk/?-medzivladne-komisie-pre-cezhranicnu-spolupracu> (prístup: 18. 3. 2021).

Rozdiely

V TTSK je predsedom samosprávneho kraja koordinovaním zahraničných aktivít priamo poverený III. podpredseda samosprávneho kraja. V PSK k takému delegovaniu právomocí od predsedu PSK na niektorého z podpredsedov PSK vo volebnom období 2017 — 2022 nedošlo.

TTSK má rozdelenie agendy stratifikované, táto agenda sa navyše do veľkej miery delí na zahraničnú a cezhraničnú, a regionálnu spoluprácu. Keďže Oddelenie stratégií a cezhraničnej spolupráce a Referát pre cezhraničnú spoluprácu patria pod Odbor stratégií a projektov, v ich náplni práce nájdeme na rozdiel od PSK aj prípravu koncepčných stratégií, analýz, ale napríklad aj spolupracuje s príslušnými ministerstvami pri príprave dokumentov regionálneho rozvoja. V PSK neexistuje organizačný útvar, ktorý by mal priamo v názve cezhraničnú spoluprácu. Tá však v PSK patrí pod Odbor strategického rozvoja a Odbor projektového riadenia.

Ako uvádzame vyššie, v prípade PSK Oddelenie zahraničných vzťahov a protokolu je priamo podriadené predsedo-

vi PSK a jeho kancelárii — Kancelárii predsedu PSK, ktoré má na starosti medzinárodné vzťahy. Odbor strategického rozvoja a Odbor projektového riadenia riešia záležitosti spojené s cezhraničnou spoluprácou, prípravou koncepčných stratégií, analýz (priamym nadriadeným je riaditeľ Úradu PSK a Kancelária riaditeľa Úradu PSK). Z hľadiska organizačnej štruktúry a vzťahov nadriadenosti a podriadenosti teda konštatujeme relevantné rozdiely medzi PSK a TTSK.

Ďalším rozdielom medzi PSK a TTSK je zastúpenie, resp. nezastúpenie samosprávneho kraja v Bruseli. PSK nemá zastúpenie v Bruseli od roku 2018 a prebieha rozhodovací proces o tom, či bude alebo nebude PSK v budúcnosti zastúpenie v Bruseli obnovovať. Z hľadiska organizačnej štruktúry je momentálne neobsadené zastúpenie PSK v Bruseli podriadené Odboru strategického rozvoja. PSK malo svoje zastúpenie v Bruseli už od roku 2003. Zastúpenie PSK v Bruseli bolo oficiálne otvorené 22. 5. 2003 pod názvom Prešov Region Brussels Office a od 1. 8. 2018 PSK nemá zastúpenie v Bruseli.²¹

Od roku 2005 zástupca PSK v Bruseli pôsobil v Dome slovenských regiónov, ktorý bol založený na základe dohody ôsmich samosprávnych krajov v roku 2005. Avšak, činnosť Domu slovenských regiónov bola k 31. 12. 2010 ukončená

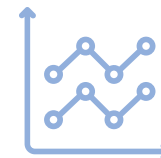
²¹ *Informačný materiál k projektu Zlepšenie európskej spolupráce VÚC za účelom zefektívnenia územnej samosprávy*. Prešovský samosprávny kraj, 2020.

kvôli absencii jednotnej predstavy o ďalšom fungovaní a spôsobe spolufinancovania. Zastúpenie PSK v Bruseli pôsobilo ďalej v spoločných priestoroch spolu s ďalšími 3 samosprávnymi krajinami (Košický, Trenčiansky a Nitriansky samosprávny kraj).²²

V TTSK patrí riadenie kancelárie v Bruseli pod Oddelenie zahraničných vzťahov, ktorá slúži na zabezpečenie medzinárodných vzťahov najmä na úrovni EÚ. Kancelária bola zriadená relatívne nedávno, koncom roka 2019²³ a je otvorená od októbra 2020. Má autonómiu na tvorbu a vykonávanie vlastnej agendy.

²² *Odpočet aktivít Kancelárie BSK v Bruseli za rok 2017 a rámcový plán aktivít na rok 2018*. Bratislavský samosprávny kraj, 2018, https://portal.egov.region-bsk.sk/c/document_library/get_file?groupId=20182 & fileEntryId=152340 (prístup: 18. 3. 2021).

²³ *Záverečný účet Trnavského samosprávneho kraja za rok 2019*. Trnavský samosprávny kraj, 2020. https://www.trnava-vuc.sk/data/files/4226_zave-recny-ucet-ttsk-za-rok-2019.pdf (prístup: 18. 3. 2021).

4

Partnerstvá
v medzinárodnej
spolupráci

Podobnosti

Je možné konštatovať, že oba porovnávané regióny majú uzatvorenú nejakú formu spolupráce s početným množstvom zahraničných partnerov. V prípade TTSK ide o 18 regiónov — najviac je ich s Maďarskom (3) v rámci EZÚS RDV — Európskeho zoskupenia územnej spolupráce Rába — Dunaj — Váh, potom z Chorvátska (2), Rakúska (2), Talianska (2), Česka (1), Poľska (1), Bulharska (1), Srbska (1), ale aj z Číny (1), Indonézie (1), Arménska (1), Kazachstanu (1) a Ruska (1).

PSK má uzatvorené partnerstvá v podobe dohôd o spolupráci, memoránd alebo vyhlásení s 13 zahraničnými regiónmi. PSK spolupracuje s regiónmi z Ukrajiny (2), Poľska (2), Francúzska (2), Česka (1), Chorvátska (1), Ruska (1), Srbska (1), Talianska (1), Nórska (1), Číny (1).

Z hľadiska typu a právnej sily zmluvných vzťahov možno uzatvorené dvojstranné zmluvy rozdeliť na dohody, memoránd a vyhlásenia. V TTSK má 10 partnerstiev uzatvorených na základe dohody o spolupráci, 3 partnerstvá boli formalizované memorandom a 2 spoločným vyhlásením,

ktoré má spomedzi menovaných najnižšiu právnu silu. S maďarskými župami TTSK okrem toho viažu dva dohovory o Európskom združení územnej spoluprácu.

PSK má s 10 regiónmi podpísanú dohodu o spolupráci, memorandum (1) má podpísané s čínskou provinciou Hebei (ak nerátame trilaterálne memorandum podpísané s Pardubickým krajom a Zakarpatskou oblasťou, s ktorými má PSK podpísané aj samostatné dohody o spolupráci. V tomto prípade ide o *Memorandum o rozvoji trojstranných vzťahov a spolupráce PSK, Pardubického kraja, Zakarpatskej oblastnej štátnej administrácie*). PSK má aj 2 spoločné vyhlásenia (provincia Provence-Alpes-Cote d'Azur vo Francúzsku; Ivano-frankívská oblasť Ukrajiny), ktoré majú najmenšiu právnu silu a sú v podstate iba formálnou deklaráciou predpokladajúcou budúcu možnú spoluprácu.

Značná časť partnerských regiónov TTSK a PSK sa nachádza v Európe, i keď je možné konštatovať, že TTSK má pomerne viac neeurópskych partnerov ako PSK. TTSK má 4 neeurópskych partnerov (provincia Bangka Belitung, Indonézia; provincia Hainan, Čínska ľudová republika; Východo-kazachstanská oblasť, Kazachstan; Armavirská oblasť, Arménsko), navyše, 1 partner — Sverdlovská oblasť sa nachádza na pomedzí Európy a Ázie. PSK má 1 neeurópskeho partnera (provincia Hebei, Čínska ľudová republika)

TTSK má 6 partnerov z 18 v susedných krajinách, čo predstavuje 33 % zo všetkých partnerských regiónov. PSK má 4 partnerov z 13 v susedných krajinách, čo predstavuje 31 %

32

33

zo všetkých partnerských regiónov. TTSK má 12 partnerských regiónov v členských krajinách EÚ (67 % zo všetkých partnerských regiónov). PSK má 7 partnerských regiónov v členských krajinách EÚ (54 % zo všetkých partnerských regiónov).

Z hľadiska intenzity spolupráce meranej počtom realizovaných projektov aj finančným prínosom v PSK dominujú poľské regióny (66 % finančného prínosu a takmer 78 % z počtu realizovaných projektov). V tejto súvislosti je potrebné upriamiť pozornosť na spoluprácu PSK a Podkarpatského vojvodstva (Poľsko). PSK realizovalo s Podkarpatským vojvodstvom (Poľsko) doposiaľ 25 projektov (viac ako 46 % zo všetkých realizovaných projektov) a percentuálny podiel zo vzájomnej spolupráce s Podkarpatským vojvodstvom na finančnom prínose pre PSK je takmer 38 % zo všetkých realizovaných projektov, čo predstavuje viac ako 23 miliónov eur pre PSK zo vzájomnej spolupráce.²⁴

Z hľadiska finančného prínosu projektových aktivít je spolupráca TTSK najintenzívnejšia s tromi susednými regiónmi, s ktorými TTSK zdieľa štátnu hranicu — Juhomoravský kraj (ČR), Dolné Rakúsko (Rakúsko) a Győr-Moson-Sopron (Maďarsko). Až 41 % finančných prostriedkov v prospech TTSK vyplynulo zo spolupráce s Juhomoravským krajom, čo

²⁴ Cirner, M.: *Medzinárodná spolupráca PSK. Informačný materiál k projektu*. Bratislava: RC SFPA, 2021.

ho radí na pozíciu najvýznamnejšieho zahraničného partnera. Po Juhomoravskom kraji TTSK najintenzívnejšie spolupracuje s regiónmi Dolné Rakúsko, Győr-Moson-Sopron a Burgenland. Vo všetkých troch prípadoch sa intenzita partnerstva pohybuje približne na rovnakej úrovni v rozmedzí 15 — 17 % finančných prostriedkov, resp. 7 — 9 projektov. Kým z pohľadu finančného prínosu spolupráca so župou Győr-Moson-Sopron mierne predbehla Burgenland, z hľadiska počtu implementovaných projektov je to zase naopak. V prípade ďalších partnerských regiónov je spolupráca podstatne menej intenzívna.²⁵

Pokiaľ ide o financovanie, medzi slovenskými regiónmi nie sú zásadné rozdiely v zdrojoch financovania paradiplomatických aktivít a cezhraničných projektov. Zásadnú úlohu zohrávajú programy európskej územnej spolupráce, regionálne operačné programy EÚ, napríklad projekty realizované prostredníctvom rôznych programov cezhraničnej a nadnárodnej spolupráce sú financované z 85 % z prostriedkov Európskeho fondu regionálneho rozvoja, z programu Interreg. Samozrejme, sú to aj štátne dotácie, financie z vlastných zdrojov samosprávy a ďalších zdrojov (napríklad z rôznych grantových schém). Inou otázkou je, koľko vynakladajú na paradiplomaciu oba regióny z vlastných rozpočtov. Podľa slovenského zákona o podpore regionálneho rozvoja štát

²⁵ Duleba, A. a kol.: *Medzinárodná spolupráca TTSK. Informačný materiál k projektu*. Bratislava: SFPA, 2021.

Rozdiely

prepláca samosprávnym krajom spolufinancovanie v projektoch cezhraničnej spolupráce, pokiaľ sú v rámci programov EÚ.

TTSK sa zameriava na spoluprácu s maďarskými a rakúskymi regiónmi v susedných štátoch, kým spolupráca PSK je orientovaná na susedské regióny v Poľsku, najmä na spoluprácu s Podkarpatským vojvodstvom. Podobnosť je v zameraní spolupráce na susediace regióny.

Významnou súčasťou medzinárodnej spolupráce krajov je členstvo a zapájanie sa do činnosti medzinárodných regionálnych združení. Výdavky vyplývajúce z medzinárodnej spolupráce alebo z členstva v medzinárodnom združení sa podľa zákona č. 302/2001 Z. z. a Štatútu TTSK uhrádzajú z rozpočtu TTSK. Tieto výdavky sú súčasťou Záverečného účtu TTSK dostupného od roku 2002.²⁶ TTSK bol za uplynulé roky aktívny v 5 medzinárodných regionálnych združeníach (napríklad Centrálny dopravný koridor). PSK nie je aktívny ani v jednom podobnom združení.

TTSK je momentálne súčasťou Európskeho zoskupenia územnej spolupráce Rába — Dunaj — Váh (ide o právnu formu územnej spolupráce a nie členstvo v medzinárodnom regionálnom združení).

Z hľadiska početnosti medzinárodnej partnerskej spolupráce medzi TTSK a PSK sú mierne rozdiely v počte uzavretých partnerstiev (18 verus 13). Mierny rozdiel môžeme vidieť aj pri porovnaní početnosti regiónov nachádzajúcich sa v EÚ a mimo EÚ. V prípade TTSK jasne prevyšujú partnerstvá s regiónmi v EÚ (12 z 18), kým v PSK je toto prevýšenie iba mierne (7 z 13). TTSK má pomerne viac neeurópskych partnerských regiónov (4/5) ako PSK (1).

²⁶ Záverečný účet Trnavského samosprávneho kraja za roky 2002-2018. Trnavský samosprávny kraj, <https://www.trnava-vuc.sk/5584-sk/zaverecny-ucet/> (prístup: 18. 3. 2021).

Tabuľka 5. Prehľad zmluvných vzťahov Prešovského samosprávneho kraja a Trnavského samosprávneho kraja

Prešovský samosprávny kraj		Trnavský samosprávny kraj	
Región	Krajina	Región	Krajina
More a Romsdal	Nórske kráľovstvo	Autonómna pokrajina Vojvodina	Srbsko
Horné Pyreneje	Francúzska republika	Armavirská oblasť	Arménsko
Zakarpatská oblasť	Ukrajina	Juhomoravský kraj	Česká republika
Pardubický kraj	Česká republika	Kujawsko-pomorské vojvodstvo	Poľsko
Malopoľské vojvodstvo	Poľská republika	Provincia Hainan	Čínska ľudová republika
Podkarpatské vojvodstvo	Poľská republika	Región Friuli Venezia Giulia	Taliansko
Abruzzo	Talianska republika	Spolková krajina Dolné Rakúsko	Rakúsko
Vojvodina	Srbská republika	Varaždínska župa	Chorvátsko
Dubrovnicko-neretvianska župa	Chorvátska republika	Varnenská oblasť	Bulharsko
Vologodská oblasť	Ruská federácia	Zadarská župa	Chorvátsko
Pardubický kraj a Zakarpatská oblasť*	Česká republika a Ukrajina	Provincia Porderone	Taliansko
Hebei	Čínska ľudová republika	Spolková krajina Burgenland	Rakúsko
Provence-Alpes-Cote d'Azur	Francúzska republika	Východo-kazachstanská oblasť	Kazachstan
Ivanofrankivská oblasť	Ukrajina	Provincia Bangka Belitung	Indonézia
		Sverdlovská oblasť	Ruská federácia
		Župa Győr-Moson-Sopron**	Maďarsko
		Župa Komárom-Ostrihom**	Maďarsko
		Župa Pešť**	Maďarsko

*V tomto prípade ide o Memorandum o rozvoji trojstranných vzťahov a spolupráce PSK, Pardubického kraja, Zakarpatskej oblastnej štátnej administrácie.

**EZÚS RDV — Európske zoskupenie územnej spolupráce Rába — Dunaj — Váh
Zdroj údajov: PSK a TTSK

5

Monitoring
a vyhodnocovanie
aktivít medzinárodnej
spolupráce

Podobnosti

Oba samosprávne regióny v rámci záverečných účtov, výročných správ, schvalovania rozpočtu a prostredníctvom kontrolných mechanizmov (útvár hlavného kontrolóra PSK/TTSK z hľadiska finančnej kontroly) monitorujú medzinárodnú spoluprácu.

Výročné správy sú každoročne predkladané na posúdenie a schválenie do zastupiteľstiev samosprávnych krajov. Tieto správy však majú prevažne informatívny charakter o aktivitách v tejto oblasti, ktoré sa udiali za uplynulý rok. Správy o činnosti sa predkladajú zastupiteľským orgánom regiónov. Napríklad zastupiteľstvá krajov schvalujú správy o plnení plánov strategických dokumentov (hlavne plán hospodárskeho a sociálneho rozvoja samosprávneho kraja). Zodpovedné organizačné útvary vypracúvajú hodnotiace správy z projektov (cezhraničnej spolupráce), ktoré majú prevažne formálny a informatívny charakter.

V oboch krajoch neexistuje ani ustálená metodika na vyhodnocovanie aktivít, podobne Úrad TTSK/PSK nevypracúva hodnotiacu správu, ktorá by komplexne a pravidelne hodnotila výsledky činnosti samosprávneho kraja v oblasti medzinárodnej spolupráce.

Rozdiely

V PSK sa v súlade s rozpočtom PSK pravidelne každý rok zostavuje Plán zahraničných aktivít podľa Smernice pre plánovanie a organizovanie zahraničných aktivít, ktorý obsahuje návrh zahraničných aktivít v rámci spolupráce so zahraničnými partnerskými regiónmi, ako aj iné pravidelne sa opakujúce medzinárodné podujatia a iné zahraničné aktivity. Medzinárodnú spoluprácu je možné kvantifikovať na základe počtu plánovaných a skutočne realizovaných medzinárodných aktivít v sledovanom období. Na tomto základe sa nedá vyhodnotiť či urobené/plánované aktivity prispeli k naplneniu cieľov medzinárodnej spolupráce. O činnosti už nefungujúceho zastúpenia PSK v Bruseli bolo zastupiteľstvo PSK každý polrok informované vo forme súhrnnej správy o vykonávanej činnosti za dané obdobie pod názvom Správa o činnosti Zastúpenia PSK v Bruseli.²⁷ Od roku 2017 PSK každoročne hodnotí v stručných bodoch činnosť predsedu PSK aj v oblasti cezhraničnej spolupráce a podpory regiónu. Toto vyhodnotenie je dostupné na

²⁷ Informačný materiál k projektu Zlepšenie európskej spolupráce VÚC za účelom zefektívnenia územnej samosprávy. Prešovský samosprávny kraj, 2020.

oficiálnej webovej stránke PSK.²⁸ PSK vydalo aj brožúru *1000 dní v úrade*, kde sú zosumarizované aktivity PSK v oblasti cezhraničnej spolupráce.²⁹

Podobne V roku 2019 TTSK vydal dokument s názvom *730 dní Trnavskej župy*, v ktorom je zostavený prehľad činnosti župy. V sekcii Zahraničná politika je medzi spomínanými aktivitami uvedené vytvorenie Fondu na rozvoj TTSK, „ako nástroj na podporu aktivít, akcií a práce organizácií, ktoré výrazne prispievajú k propagácii kraja a naplňujú jeho rozvojový potenciál, pretože majú nadregionálny, celoslovenský, cezhraničný alebo európsky význam“, ďalej audit medzinárodných zmlúv a partnerstiev TTSK a príprava otvorenia kancelárie TTSK v Bruseli, „cieľom ktorej je predovšetkým posilnenie spolupráce medzi TTSK a inštitúciami Európskej únie a iných organizácií sídliajich v Bruseli.“³⁰ Dokument má informačno-popularizačný charakter, neponúka však komplexné hodnotenie výsledkov

²⁸ *Vyhodnotenie činnosti 2017 – 2022. Čo sa podarilo v kraji zrealizovať od nástupu do funkcie predsedu PSK Milana Majerského*, <https://www.po-kraj.sk/sk/samosprava/predsesta/kompetencie/vyhodnotenie-cinnosti-2017-2020/> (prístup: 18. 3. 2021).

²⁹ *1000 dní v úrade*. Prešovský samosprávny kraj, 2020, https://www.pokraj.sk/files/sk/samosprava/predsesta/vyhodnotenie-cinnosti-2017-2022/brozurka_4dl_po_stranach_web.pdf (prístup: 18. 3. 2021).

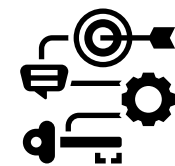
³⁰ *730 dní Trnavskej župy*. Trnavský samosprávny kraj, 2020, https://www.trnava-vuc.sk/data/files/3854_spolu-tvorime-kraj-730-dni-web.pdf (prístup: 18. 3. 2021).

medzinárodnej spolupráce, ktorú nie je možné redukovať iba na projekty cezhraničnej spolupráce.

Od roku 2001 do roku 2009 bolo v PSK zaužívanie vyhodnocovanie volebných období. V tejto súvislosti boli vypracované viaceré hodnotiace dokumenty (*Vyhodnotenie I. volebného obdobia orgánov samosprávy VÚC; Vyhodnotenie rozvoja vzájomných vzťahov a medzinárodnej spolupráce PSK za rok 2006 v kontexte s uzatvorenou zmluvnou základňou; Vyhodnotenie rozvoja vzájomných vzťahov a spolupráce PSK s regionálnymi partnermi v zahraničí za rok 2007 a ich hlavné smerovanie na rok 2008*), ktoré sa obsirne venovali evaluácii medzinárodných aktivít. Slúžili ako sumárne materiály k reflexii, spätnej väzbe, monitorovaniu a plánovaniu paradiplomacie regiónu.

Ak to zhrnieme, v oboch samosprávnych krajoch ide skôr ako o vyhodnocovanie o kontrolu (alebo finančnú kontrolu), a to najmä vynaložených peňažných zdrojov. Taktiež ide skôr o monitorovanie (správy o realizovaných projektoch) ako vyhodnocovanie. Vyhodnocovanie, v zmysle merania vopred stanovenými indikátormi, ktoré ukazujú regiónom ako sa prostredníctvom tej ktorej aktivity priblížili k dosiahnutiu strategických cieľov, sa nerobí ani v jednom z porovnávaných regiónov.

6

Príklady
úspešných
aktivít

Ako je uvedené vyššie, v oboch samosprávnych krajoch chýba jednoznačná metodológia na vyhodnocovanie úspešných aktivít medzinárodných projektov.

PSK každoročne aktívne spolupracuje s Košickým samosprávnym krajom, Zakarpatskou oblastnou štátnou administráciou a Zakarpatskou oblastnou radou pri organizovaní podujatia „Deň priateľstva — Deň dobrosusedstva“ na slovensko-ukrajinskej hranici. Deň priateľstva — Deň dobrosusedstva je medzinárodné kultúrne a spoločenské podujatie, ktorého sa každoročne zúčastňujú jednak predstavitelia štátnych orgánov, ako aj predstavitelia regionálnej a miestnej samosprávy, podnikateľské subjekty, organizácie, inštitúcie a občania v prihraničných oblastiach Slovenska a Ukrajiny.³¹

PSK za najúspešnejší projekt považuje projekt Svätomariánska púť („Svetlo z východu“) a označuje ho aj ako vlajkový projekt, ktorý je realizovaný 13 partnermi z Poľska a Slovenska, pod vedením PSK. Zameriava sa na pútnický turizmus³². Ďalší krajom vyzdviho vaný projekt PSK je nový turistický produkt — časť transeurópskej cyklotrasy EuroVelo 11 Prešov — Muszyna — Mníšek nad Popradom s angažovaním 3 partnerov (1 z Poľska — Miesto i Gmina Uzdrowiskowa Muszyna, 2 zo Slovenska — Krajská organizácia cestovného ruchu Severovýchod Slovenska; Ľubovnianske regionálne združenie miest a obcí Stará Ľubovňa). PSK za úspešný považuje aj projekt s názvom Historicko-kultúrno-prírodná cesta okolo Tatier, ktorý je spoločným poľsko-slovenským značkovým turistickým produktom, ktorý realizuje okruh lyžiarskych, cyklistických

42

43

³¹ Informačný materiál k projektu Zlepšenie európskej spolupráce VÚC za účelom zefektívnenia územnej samosprávy. Prešovský samosprávny kraj, 2020.

³² Svätomariánska púť („Svetlo z východu“), <https://www.po-kraj.sk/sk/samosprava/projekty/cezhranicne-programy/program-cs-polsko-slovensko-2014-2020/projekty-psk/svatomarianska-put-svetlo-z-vychodu.html> (prístup: 18. 3. 2021).

a bežkárskych tras okolo Tatier s dĺžkou viac ako 250 km. Okruh vedie cez historicko-kultúrne regióny rozprestierajúce sa na oboch stranách Tatier.³³

TTSK považuje za najúspešnejšie dva regionálne projekty v Programe spolupráce Interreg V-A. Ide o projekt Lávka cez rieku Moravu vrátane prístupovej komunikácie v archeologickom parku Mikulčice — Kopčany. Cieľom projektu je zatriktívnenie kultúrneho dedičstva prostredníctvom vybudovania bezpečného prepojenia medzi Mikulčicami a Kopčanmi pre cyklistov, peších návštevníkov i miestnych obyvateľov v rámci unikátnej lokality pamiatok slovanského hradiska Veľkej Moravy spojených s počiatkami kresťanstva. Hlavnou aktivitou projektu je stavba lávky v dĺžke 143 m cez hraničnú rieku Moravu a vybudovanie

³³ Interreg V-A Poľsko — Slovensko 2014 — 2020, <https://www.velkalomnica.sk/interreg-v-a-polsko-slovensko-2014-2020.html> (prístup: 18. 3. 2021).

nadväzujúcich prístupových komunikácií v celkovej dĺžke 3,1 km s vyznačením 8,5 km novej cyklotrasy, ktorá sa napojí na už existujúcu infraštruktúru.³⁴

Projekt Objavte Malý a Mošonský Dunaj na bicykli a na člně je druhým úspešným projektom. Aktivity tohto projektu sú zamerané na dosiahnutie ucelenej cezhraničnej destinácie poskytujúcej služby v oblasti turizmu, kultúry, relaxu a športu na území medzi a pozdĺž riek Malý a Mošonský Dunaj vrátane hlavného toku Dunaja.³⁵

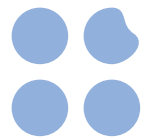
³⁴ Projekt Lávka cez rieku Moravu vrátane prístupovej komunikácie v archeologickom parku Mikulčice — Kopčany, <https://www.trnava-vuc.sk/11544-sk/projekt-lavka-cez-rieku-moravu-vratane-pristupovej-komunikacie-v-archeologickom-parku-mikulcice-kopcany/> (prístup: 18. 3. 2021).

³⁵ Základné informácie k projektu Objavte Malý a Mošonský Dunaj na bicykli a na člně, <https://www.trnava-vuc.sk/9136-sk/zakladne-informacie-k-projektu-objavte-maly-a-mosonsky-dunaj-na-bicykli-a-na-clne/> (prístup: 18. 3. 2021).

7

Zhrnutie

- PSK a TTSK majú podobnú organizáciu samosprávnych úradov a taktiež právomoci jednotlivých organizačných zložiek v oblasti medzinárodnej spolupráce, ktoré majú pomerne vysokú autonómiu pri rozvoji medzinárodných vzťahov s jednotlivými regiónmi, čo vyplýva zo zákona o samosprávnych krajoch.
- V oboch regiónoch existuje rozdelenie agendy na medzinárodnú spoluprácu a na cezhraničnú spoluprácu, a to v rámci oddelených organizačných útvarov. V prípade TTSK je za medzinárodnú spoluprácu zodpovedný III. podpredseda samosprávneho kraja. Poverenie dostal od predsedu TTSK. V PSK patria tieto kompetencie pod predsedu PSK a nedelegoval ich na žiadneho zo svojich podpredsedov. V PSK zabezpečujú implementáciu a riadenie zahraničných vzťahov a cezhraničnej spolupráce tieto organizačné jednotky Úradu PSK: Oddelenie zahraničných vzťahov a protokolu (priamym nadriadeným je predseda PSK a kancelária predsedu PSK, ktoré má na starosti medzinárodné vzťahy a Odbor strategického rozvoja a Odbor projektového riadenia, ktoré riešia záležitosti spojené s cezhraničnou spoluprácou (priamym nadriadeným je riaditeľ Úradu PSK a Kancelária riaditeľa Úradu PSK). Napĺňanie agen-

dy medzinárodných vzťahov majú v TTSK na starosti Oddelenie zahraničných vzťahov a Oddelenie stratégií a cezhraničnej spolupráce, pod ktoré spadá Referát pre cezhraničnú spoluprácu.

- V TTSK pravidlá uzatvárania medzinárodných dohôd so zahraničnými partnermi stanovuje Štatút TTSK, ktorý bol schválený v apríli 2008. PSK nemá vypracovaný vlastný štatút.
- PSK nemá zastúpenie v Bruseli od roku 2018 (zastúpenie PSK v Bruseli mal v rokoch 2003 — 2018) a TTSK má kanceláriu v Bruseli, ktorá bola zriadená relatívne nedávno, a to koncom roka 2019 a je otvorená od októbra 2020. Kancelária má autonómiu na tvorbu a vykonávanie vlastnej agendy.
- Dohody o spolupráci musí v oboch krajoch schvaľovať zastupiteľstvo a splnomocniť svojho predsedu, aby takúto dohodu mohol podpísať. Všetky dohody kontroluje a archivuje podľa zákona príslušný orgán miestnej štátnej správy — Okresný úrad v Prešove v prípade PSK a Okresný úrad v Trnave v prípade TTSK.

46

- Pokiaľ ide o financovanie, medzi PSK a TTSK nie sú zásadné rozdiely v zdrojoch na financovanie cezhraničných projektov.
- PSK má intenzívnu spoluprácu s viacerými regiónmi hlavne v Poľsku (predovšetkým Podkarpatské vojvodstvo), kým spolupráca TTSK je orientovaná na regióny v českej republike, Maďarsku a Rakúsku.
- TTSK má skúsenosti s angažovaním sa v niekoľkých medzinárodných združeniach a medzinárodných sieťach. V PSK takáto participácia absolútne chýba. TTSK je aj členom Európskeho zoskupenia územnej spolupráce Rába — Dunaj — Váh (ide o právnu formu územnej spolupráce a nie členstvo v medzinárodnom regionálnom združení).
- Monitoring a evaluácia paradiploematických aktivít má viac menej formálny charakter. Napriek viacerým nástrojom a postupom, sú tieto prostriedky vyhodnocovania a priebežného hodnotenia nedostatočné.
- PSK a TTSK chýba strategické plánovanie rozvoja medzinárodných vzťahov, ktoré by bolo dlhodobé a opie-

47

ralo sa o koncepčné dokumenty. Samozrejme, plánovanie rozvoja medzinárodných vzťahov môže byť aj súčasťou iných dokumentov. Avšak základné strategické dokumenty krajov, a to programy hospodárskeho a sociálneho rozvoja neobsahujú komplexné hodnotenie výsledkov medzinárodnej spolupráce ako nástroja na dosahovanie rozvojových cieľov.

- V oboch krajoch štandardnú kontrolnú funkciu medzinárodnej spolupráce plní zastupiteľstvo. V PSK a TTSK je zriadený útvar hlavného kontrolóra, ktorých postavenie, rozsah, pravidlá kontrolnej činnosti a jeho úlohy stanovuje zákon č. 302/2001 Z. z. o samosprávnych krajoch.

